

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวพัฒนาคนดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก อีกทั้งได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องเรียน ประกอบด้วยศาสตร์หลายแขนง มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยการนำเอาเนื้อหาสาระในสาขาสังคมศาสตร์มาเป็นมาสาระการเรียนรู้ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และเพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่มีความต้องการจำเป็นที่ไม่มีสิ้นสุด ในการเรียนรู้จึงต้องเน้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับการผลิต

การบริโภค และการบริการ รวมไปถึงระบบเทคโนโลยีทันสมัย ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ มีความสามารถที่จะเลือกประเมิน คิดพิจารณาผลที่เกิดจากการเลือกและตัดสินใจ พร้อมทั้งมีการแก้ปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณ ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนอย่างมีศักยภาพ จนเกิดทักษะการแก้ปัญหาที่เป็นคุณสมบัติของผู้เรียนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระเศรษฐศาสตร์ ระดับประถมศึกษา มีเนื้อหาที่เข้าใจยาก ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันก็ตาม การสอนในสาระดังกล่าวจึงจำเป็นต้องแสวงหาเทคนิค การถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถอยู่ในสังคมฐานความรู้ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพทางสมองด้านการคิด การให้เหตุผล ตลอดจนการรู้จักแก้ปัญหาได้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ฝึกทักษะการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยสติปัญญา ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบอยสจ 4 โดยใช้สถานการณ์ปัญหา ในการพัฒนาทักษะการคิดที่เป็นระบบ ระเบียบ ดังทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ (1962: 120) ที่ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยที่มีการพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ จุดที่และให้ความสำคัญมากคือ กระบวนการคิดของเด็ก ซึ่งเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว โดยอาศัยขบวนการทำงานที่สำคัญของโครงสร้างทางสติปัญญา คือขบวนการปรับตัวเข้าสู่โครงสร้าง ที่ทำหน้าที่รับข้อมูลเข้าและตีความหมายเท่าที่ระดับสติปัญญาจะรับรู้ได้ โดยนำสิ่งใหม่มาปรับเข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ ถ้าข้อมูลใหม่ที่ได้รับเข้ามามีความแตกต่างจากข้อมูลเดิมมาก ก็จะไม่สามารถเข้าใจข้อมูลใหม่ได้อย่างครบถ้วน ต้องมีการปรับข้อมูลก่อนรับเข้าไปใหม่ โดยการปรับขยายโครงสร้างทางความคิดที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับประสบการณ์ที่จะได้รับ เพื่อพัฒนาระดับความสามารถทางสติปัญญา ในการแก้ปัญหของแต่ละบุคคล

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาสองครั้งที่ผ่านมา ของโรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) ด้านคุณภาพของผู้เรียนเรื่องทักษะการคิด วิเคราะห์ ได้ผลการประเมินอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง และ ผลการทดสอบ O – NET ที่ผ่านมา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีผลคะแนนในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ของงานวัดและประเมินผลของโรงเรียน และเมื่อพิจารณาในแต่ละสาระพบว่าสาระที่ 3 คือสาระเศรษฐศาสตร์ มีผลคะแนนต่ำกว่าทุกสาระ และเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไข และพัฒนาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระเศรษฐศาสตร์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของผู้เรียนที่ควรจะได้รับพัฒนาทักษะด้านความคิด สามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ โดยใช้กระบวนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างเสริมความรู้ สืบเสาะความรู้ด้วยตนเอง เพื่อกำหนดการสร้างความรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม ของซาวารี และ ดัฟฟี (Savary and Duffy, 1995: 31) ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นจากสถานการณ์ปัญหาที่อยู่ในบริบทชีวิตประจำวัน เน้นกิจกรรมของผู้เรียน (Boud and Feletti 1997 : 2) โดยมีการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมในการรับความรู้ในบริบทนั้น (Williams and Williams, 1997: 93) และเนื้อหาส่วนใหญ่ในสาระเศรษฐศาสตร์จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่มนุษย์เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดในการตอบสนองความต้องการของตนเองที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด ทั้งให้ผู้เรียนได้คิดเป็น และแก้ไขปัญหาเป็น มีคุณภาพในการเรียนรู้ รับผิดชอบต่อราชบัณฑิตยสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่าด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการเรียน โดยการลงมือปฏิบัติ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่าควรทำการพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดีโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกันด้วยตนเอง หาสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวก็คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 กล่าวคือ เริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบ โดยกำหนดรู้ ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบนั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ไขในเวลาเดียวกันก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดวางวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ตามแบบของ ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น เพราะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการสอน ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายประสงค์ อีกทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ต้องเตรียมตนเอง และวางแผนการเรียนได้ในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์)
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4

ขอบเขตของการศึกษา

ด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) เทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ศึกษาพิเศษ กอการศึกษ เทศบาลเมืองพะเยา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเทศบาล 2 (แม่ตำรณเวทย์) จำนวน 1 คน โรงเรียนเทศบาล 3 (เหล่าอิงราษฎร์บำรุง) จำนวน 1 คน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอน จำนวน 1 คน และ 1 รูป คือ อาจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ มหาวิทยาลัยพะเยา และ พระครูโสภณปริยัติสุธี ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา รวมทั้งสิ้น 5 คน 1 รูป

ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มีรายละเอียดดังนี้

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.5	1.ระบบปัจจัยที่ผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	❖ สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาดที่มีความแตกต่างกันด้านราคาและคุณภาพ ❖ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมาย ขึ้นอยู่กับผู้ซื้อและผู้ขายและตัวสินค้า เช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคาสินค้า การโฆษณา คุณภาพสินค้า
	2.บอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค	❖ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค ❖ สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ ❖ หลักการและวิธีการเลือกบริโภค

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร	♦ บทบาทหน้าที่ของธนาคาร โดยสังเขป ♦ ดอกเบี้ยเงินฝาก และดอกเบี้ยกู้ยืม ♦ การฝากเงิน / การถอนเงิน
2. จำแนกผลดีและผลเสียของการกู้ยืม	♦ ผลดีและผลเสียของการกู้ยืมเงินทั้งนอกระบบและในระบบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ เช่น การเสียดอกเบี้ย การลงทุน การซื้อของอุปโภคเพิ่มขึ้นที่นำไปสู่ความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เป็นต้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) เป็นการจัดทำแผนกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ประเมินเพื่อหาคุณภาพของ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และหาประสิทธิภาพของกิจกรรมโดยการทดลองรายบุคคล (Individual Tryout), (1 : 1) โดยการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 6 (ครูบาคันโต รัฐประชาอุทิศ) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และนำมาหาประสิทธิภาพ E1 / E2 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70 / 70 เท่านั้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 หมายถึง การออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นวิธีการในการแก้ปัญหา หรือวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งเป็นขั้นตอนการคิดอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นทุกข์ หรือขั้นกำหนดปัญหา คือ การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข

ขั้นสมุทัย หรือขั้นตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน

ขั้นนิโรธ หรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน และเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นมรรค หรือ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป

ทักษะการคิด หมายถึง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน หมายถึง หน่วยการเรียนรู้ในสาระเศรษฐศาสตร์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในชีวิตประจำวันซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา

ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) สังกัดเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ประโยชน์ที่รับจากการศึกษา

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์) ได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ
2. ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์นำรู้ในชีวิตประจำวัน สำหรับใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (70:70)

3. ได้แบบประเมินทักษะการคิดเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระอื่นๆ ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved